

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
Кафедра освітології та інноваційної педагогіки
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут публічного управління
та державної служби
Кафедра публічної політики
Інститут досліджень безпеки Європейського Союзу (Франція)
Гранадський університет (Іспанія)
Жешувський університет (Республіка Польща)
Університет третього віку в Громадкі (Республіка Польща)
Європейський інститут безперервної освіти (Словацька Республіка)
Педагогічний інститут Чендуського університету (КНР)
Університет імені Неджметтіна Ербакана (Туреччина)
Державний університет в Гуарапуаві (Бразилія)

Матеріали
VI Міжнародної науково-практичної конференції

**ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ
ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА**

20–21 травня 2022 року

Харків
2022

ББК 74.58+74.20+88.40+88.840

УДК 37.013.77:[378+373.5]

П86

Редакційна колегія:

Балацинова А. Д. – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Васильєва С. О. – д-р пед. наук, доцент, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Ворожбіт-Горбатюк В. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Кін О. М. – д-р пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Лупаренко С. Є. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Попова О. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Рогова Т. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Собченко Т. М. – д-р пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Ткачова Н. О. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Цапко А. М. – канд. пед. наук, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди.

Відповідальність за зміст, стилістику, орфографію та пунктуацію статей несуть автори

*Затверджено редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
(протокол №7 від 20.07.2022 року)*

Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика : матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 20–21 травня 2022 р.) / за ред. Боярської-Хоменко А. В., Попової О. В. ; Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. Харків, 2022. 498 с.

У збірнику відображено психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої школи в умовах сучасних викликів. Він містить результати досліджень учених, викладачів, учителів, наукові пошуки докторантів, аспірантів, здобувачів вищої освіти з питань методології, історичного та компаративного дискурсу розвитку педагогічної науки; організаційних, дидактичних і методичних засад реалізації дистанційного та змішаного навчання; педагогічних засад інклюзивної освіти; інновацій в освіті; розвитку загальної і вищої освіти; освіти дорослих; цифрових трансформацій в публічному управлінні та адмініструванні.

Матеріали стануть у нагоді науковцям, докторантам, аспірантам, викладачам, здобувачам вищих закладів освіти, практичним працівникам у галузі освіти.

Plavchan P.	405
International Higher Education Policy of the Member States of the European Union	
Плавчан П., Затько Й., Омельченко С.	411
Сучасний університет: місії, функції, академічні цінності та тенденції подальшого розвитку	
Ronomarova N.	415
The Future Teachers' Training Concept: Methodical Aspect	
Попова О. В., Жуков В. П.	418
Сутнісно-змістова характеристика емпатійно-партисипативної підготовки майбутнього вчителя	
Починкова М. М.	422
Роль знань у процесі формування критичного мислення майбутніх фахівців у ЗВО	
Ревенко І. В., Усиченко О. В.	425
Інформаційно-комунікаційне середовище як фактор підготовки здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти	
Рогова Т. В.	428
Командна робота педагогічного колективу як запорука розвитку учасників освітнього процесу	
Романенко Н. П.	432
Диференційоване навчання як засіб задоволення навчальних потреб учнів початкової школи	
Рябовол Л. Т.	435
Методика викладання юридичних дисциплін у закладах вищої освіти: мета, завдання, зміст	
Ситнікова О. В.	438
До питання формування у майбутніх бакалаврів філології компетентності міжкультурної взаємодії	
Сімакова С. І.	442
Проблема готовності майбутніх фахівців музичного мистецтва до професійного самовдосконалення	
Сутановська В. О.	445
Ступінь наукової розробки проблеми формування навичок soft skills у здобувачів вищої педагогічної освіти	
Трубавіна І. М.	449
Зміст підготовки майбутніх офіцерів національної гвардії до військово-соціальної роботи	
Хромченко О. В.	452
Активізація самостійної роботи студентів засобами методу проєктів	
Цалапова О. М.	455
Проєктування як форма активізації практичної діяльності в контексті національно-патріотичного виховання	

ПРОБЛЕМА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО ПРОФЕСІЙНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ

Сімакова С. І.

здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна

У статті визначено суть понять «професійна готовність», «професійне самовдосконалення» та «готовність до професійного самовдосконалення». Проаналізовано суть та види професійної готовності, визначено чинники, показники та умови професійного самовдосконалення майбутніх фахівців музичного мистецтва.

Ключові слова: *готовність, професійна готовність, професійне самовдосконалення, готовність до професійного самовдосконалення, майбутні фахівці музичного мистецтва.*

The article defines the essence of the concepts of “professional readiness”, “professional self-improvement” and “readiness for professional self-improvement”. The essence and types of professional readiness are analyzed, the factors, indicators and conditions of professional self-improvement of future specialists of musical art are revealed.

Key words: *readiness, professional readiness, professional self-improvement, readiness for professional self-improvement, future specialists of musical art.*

На сучасному етапі розвитку системи вищої освіти України висуваються нові вимоги до особистості майбутнього фахівця. Об'єктивними стають потреби суспільства у високоосвіченій, творчій, духовно багатій, різнобічно розвиненій, мобільній, самостійній та ініціативній особистості, яка здатна до самоосвіти та самовиховання, постійного особистісного та професійного розвитку, що відповідно сприяє оновленню цілей, мети та результатів професійної підготовки. Виходячи з цього, особливої актуальності набувають питання готовності майбутнього фахівця музичного мистецтва до професійного самовдосконалення, що складає передумову їхньої успішності та високого професіоналізму в майбутній професійній діяльності.

Як підкреслює І. Щербак, у процесі свого професійного становлення майбутній педагог-музикант повинен постійно прагнути інтерпретувати, створювати, долати стереотипи та самовдосконалюватися в музично-педагогічній діяльності, адже вирішення означених завдань визначає вибір стратегії та процесуальних основ професійного навчання майбутніх учителів музичного мистецтва [8, с. 424].

Аналіз наукових досліджень засвідчує, що питання готовності до різних видів професійної діяльності перебуває в центрі уваги сучасних дослідників. Дослідженню питань професійної готовності майбутніх фахівців присвячені праці Т. Жванії, В. Москальця, Л. Потапкіної, І. Чорної та ін. Питання готовності до професійного самовдосконалення майбутніх фахівців розкрито в працях В. Демченко, В. Квас, Л. Мацук, Т. Северіної, В. Стрельнікова та ін. Проте питання

готовності до професійного самовдосконалення майбутніх фахівців музичного мистецтва ще висвітлено недостатньо, що потребує їх подальших досліджень.

У дослідженнях науковців поняття «професійне самовдосконалення» розглядається як: внутрішній процес якісних самозмін (Л. Сущенко), свідомий цілеспрямований процес підвищення рівня своєї професійної компетентності, розвиток професійно значущих властивостей, ціннісних орієнтацій (В. Гриньова), процес та результат цілеспрямованого самотворення (М. Ксьонзенко), свідома професійна діяльність людини в системі її неперервної професійної освіти (О. Прокопова) та ін.

Із метою визначення особливостей готовності майбутнього фахівця музичного мистецтва до професійного самовдосконалення звернемося до визначення суті поняття *готовності* в науковій літературі. Так, у довідникових джерелах поняття «готовність» здебільшого тлумачиться як «стан готового» та «бажання зробити що-небудь» [6, с. 148]. Словник-довідник із професійної педагогіки окреслює «готовність» у якості цілісного утворення, яке характеризує емотивно-когнітивну та вольову мобілізаційність суб'єкта в момент його включення в діяльність певної спрямованості. Стверджується, що готовність виникає в результаті певного досвіду людини, яке ґрунтується на формуванні її позитивного ставлення до обраної діяльності, усвідомленні мотивів й потреб у них, об'єктивації її предмету, а також способів взаємодії з ним [5, с. 49].

Поняття «готовність» складається з психологічної готовності (бази та стійкої платформи діяльності) та професійної (практичної готовності для застосування набутих знань та вмінь) [2, с. 299].

О. Павленко, звертаючись до визначення суті професійної готовності, стверджує, що вона є не тільки результатом, але й метою професійної підготовки, початковою та основною умовою ефективної реалізації можливостей кожної особистості [3, с. 112].

Аналізуючи запропоновані вченими різновиди професійної готовності, О. Скоробагата виокремлює загальну (довготривалу) і ситуативну (короткочасну готовність). *Довготривала готовність* є стійкою системою професійно важливих якостей особистості, її досвід, знання, навички, які потрібні для успішної діяльності в багатьох ситуаціях. *Короткочасна готовність* розглядається як актуалізація довготривалої готовності, яка підвищує її дієвість. Цей вид готовності визначає ситуативну продуктивність мислення, пам'яті, навичок, знань та всієї діяльності [4, с. 146].

В. Квас наголошує на тому, що вчені єдині в поглядах на питання готовності до професійного самовдосконалення й стверджують, що окреслене поняття відповідає всім ознакам готовності як синтезу властивостей особистості, який формує особливий стан до професійної діяльності та володіє всіма ознаками самого процесу самовдосконалення особистості. Дослідниця тлумачить готовність до професійного самовдосконалення як інтегративну особистісну властивість майбутнього вчителя, яка характеризується наявністю системи професійно-педагогічних знань та вмінь, сформованих самоосвітніх та самовиховних умінь, професійної самосвідомості, переконаності в соціальній і особистісній значущості професійного самовдосконалення [1, с. 121].

Т. Шестакова визначає такі компоненти готовності майбутніх педагогів до професійного самовдосконалення: мотиваційно-ціннісний, когнітивно-інтелектуальний, операційно-діяльнісний, які забезпечують вмотивованість та цілеспрямованість, осмисленість і цілісність, ефективність і результативність дій педагога з самовдосконалення [7, с. 11].

Водночас, процес формування готовності до професійного самовдосконалення майбутніх педагогів-музикантів істотно детермінується системою *внутрішніх* (формування потреби в професійному самовдосконаленні; наявність професійних здібностей та якостей майбутніх фахівців; прагнення до самовдосконалення; підсилення мотивації до професійної діяльності, інтересу до педагогічної діяльності, професійної спрямованості; посилення професійно-ціннісної орієнтації, здатності до професійної рефлексії) та *зовнішніх* (запити та вимоги суспільства, які висуваються до особистості майбутнього вчителя; організація освітнього середовища, яке б максимально сприяло процесу професійного зростання майбутніх фахівців; вплив особистості викладача; міжособистісна взаємодія суб'єктів освітнього процесу) чинників їхнього професійного самовдосконалення, які за умови їх комплексної взаємодії визначають мету, призначення, шляхи ефективної реалізації освітньої діяльності, впливають на визначення професійних ідеалів та орієнтирів, розвиток професійних і особистісних здібностей та якостей майбутнього фахівця.

Аналіз педагогічних досліджень дає підстави свідчити, що готовність майбутнього фахівця до професійного самовдосконалення визначається наявністю певних особистісних та професійних якостей, а також умінь та навичок професійного самовдосконалення. Так, показниками готовності майбутніх фахівців музичного мистецтва до професійного самовдосконалення на наш погляд, є: наявність комплексу професійно-педагогічних знань, умінь бачити та усвідомлювати проблему, визначати педагогічну мету та завдання; знаходити, аналізувати та перетворювати отриману інформацію; керувати процесом та досягати конкретних результатів у професійно-педагогічній діяльності.

Ефективність процесу формування готовності до професійного самовдосконалення майбутніх фахівців музичного мистецтва забезпечується створенням відповідних для цього умов: залученням майбутніх фахівців до різних видів діяльності, спрямованих на отримання навичок самоосвіти та самовдосконалення; впровадженням у освітній процес активних форм навчання; готовності викладачів максимально сприяти ефективності самоосвітньої діяльності майбутніх фахівців та керувати нею; педагогічного консультування, підтримки та контролю майбутніх фахівців у процесі даної діяльності.

Отже, спираючись на вищевикладене можна дійти висновку, що проблема готовності майбутнього фахівця музичного мистецтва до професійного самовдосконалення набуває особливої актуальності в теорії та практиці вищої школи, оскільки саме вона безпосередньо впливає на якість професійної підготовки, зумовлює подальше професійне зростання, визначає успішну самореалізацію майбутнього педагога-музиканта в професійній діяльності.

Список використаних джерел

1. Квас В. М. Проблема формування готовності майбутніх учителів до професійного самовдосконалення. *Наукові записки КДПУ. Серія: Педагогічні науки*. 2015. № 141 (2). С. 120–123.
2. Моренко О. М. Критерії готовності майбутніх соціальних працівників до професійного самовдосконалення. *Педагогічні науки : зб. наукових праць*. 2019. № 86. С. 297–302.
3. Павленко О. О. Формування методичної культури майбутнього викладача економіки в системі університетської освіти. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Педагогічні науки*. 2015. № 140. С. 108–113.
4. Скоробагата О. М. Готовность к деятельности как психолого-педагогическая проблема. *Педагогика, психология и медико-биологические проблемы физического воспитания и спорта : зб. наук. праць*. 2008. № 1. С. 143–147.
5. Словник-довідник з професійної педагогіки / ред. А. Семенова. Одеса : Пальміра, 2006. 221 с.
6. Словник української мови : в 11 томах / ред.: П. Доценко, Л. Юрчук. Київ : Наук. думка, 1971. Т. 2. 550 с.
7. Шестакова Т. В. Формування готовності майбутніх педагогів до професійного самовдосконалення : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2006. 20 с.
8. Щербак І. В. Основні професійні властивості особистості вчителя музичного мистецтва. *Topical tendencies of science and practice*. 2021. № 12. С. 417–426.

СТУПІНЬ НАУКОВОЇ РОЗРОБКИ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК SOFT SKILLS У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Сутановська В. О.

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна

У статті акцентовано увагу на підходах українських дослідників до вивчення проблеми формування у здобувачів вищої педагогічної освіти навичок soft skills. Розкрито напрями наукової розробки визначеної проблеми, представлено стислий анотаційний аналіз наукових статей, зосереджено увагу на пропонованих дослідниками шляхах формування гнучких навичок у педагогічних працівників в системі професійної підготовки й підвищення кваліфікації.

Ключові слова: soft skills, формування, майбутній педагог, заклад вищої педагогічної освіти, українські дослідники.